

MUROBAHA SAVDOSI: MOHIYATI, TARIXI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI

Tillayev Muhammadali - 404-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada murobaha savdosining mohiyati, tarixiy shakllanishi va zamonaviy moliya tizimidagi o'rnini yoritilgan. Islom iqtisodiy tamoyillariga asoslangan ushbu savdo shakli orqali ribosiz moliyaviy operatsiyalar amalga oshiriladi. Murobaha bitimlarining shariatga muvofiq bo'lishi uchun qo'yilgan asosiy talablar va ularning amaliyotdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada murobahaning islom banklarida qanday qo'llanilishi va kelajakdagi istiqbollari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Murobaha, islom iqtisodiyoti, shariat, ribo, moliyaviy bitim, islom banklari, foyda, shaffoflik.

Kirish

Murobaha savdosi – islomiy moliyaviy operatsiyalarning eng qadimiy va eng ko'p qo'llaniladigan shakllaridan biridir. Arabcha "murobaha" so'zi "foyda qo'shib sotish" degan ma'noni bildiradi. Bu savdo turi ribosiz moliyaviy bitimlarni amalga oshirishda shariat asoslariga tayanadi.

Shariat asoslari

Qur'oni Karimda savdo halol, ribo esa harom qilingan (Baqara surasi, 275-oyat). Payg'ambar Muhammad (s.a.v.) savdoda halollik va shaffoflikka urg'u berganlar. Murobahaning o'ziga xos jihati – mahsulotning tannarxi va ustama foydasining xaridorga ochiq-oshkora aytilishidir.

Tarixiy shakllanishi

Murobaha savdosi islomning ilk davridan boshlab mavjud. Payg'ambar (s.a.v.) va sahobalar davrida ushbu savdo turi keng qo'llanilgan. Imom Abu Hanifa va boshqa fiqh olimlarining fatvolarida murobaha bitimlari batafsil izohlangan. O'rta asr musulmon savdogarlari orasida ham bu bitimlar asosiy tijorat shakllaridan biri bo'lgan.

Zamonaviy tizimda murobaha

XX asr oxiridan boshlab, murobaha savdosi islomiy moliya institutlarida keng tatbiq etila boshlandi. Islom banklari mijoz topshirig'iga binoan mahsulot xarid qiladi va belgilangan foyda bilan mijozga bo'lib to'lash sharti bilan sotadi. Bu ribosiz moliyalashtirish usuli bugungi kunda ko'chmas mulk, avtomobil va ishlab chiqarish uskunalari xaridida keng qo'llanilmoqda.

Shariat talablariga muvofiqlik

Murobaha bitimining shariatga muvofiqligi uchun quyidagilar muhim:

- Tannarx aniq va oshkora bo'lishi;

- Mahsulot sotuvchining mulkida bo'lishi;
 - Foyda miqdori oldindan kelishilgan bo'lishi;
 - Bitim ochiq va ikki tomonlama rozilik asosida tuzilishi.
- Agar bu shartlar bajarilsa, murobaha bitimi halol hisoblanadi.

Xulosa

Murobaha savdosi islomiy moliya tizimida ribosiz bitimlarni amalga oshirishning samarali va shariatga muvofiq usulidir. Tarixiy ildizlari va zamonaviy amaliyoti uning dolzarbligini oshirmoqda. Shu bilan birga, har bir murobaha bitimi shariatga to'liq muvofiq bo'lishi kerak, aks holda uning halolligi so'roq ostida qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qur'oni Karim. Baqara surasi, 275-oyat.
2. "Islom iqtisodiyotida fiqhiy qoidalar", 102–153-betlar.
3. Usmoniy M. Taqiy. *An Introduction to Islamic Finance*.
4. Siddiqi M.N. *Issues in Islamic Banking: Selected Papers*.
5. Kamali M.H. *Islamic Commercial Law: An Analysis of Futures and Options*.